

EVANGYÉLIOMI

PROTESTÁNS LAP.

Megjelen minden héten egyszer pénteken egy iven. — Előfizetési ár egy évre 6 frt, félévre 3 frt negyedévre 1 frt 50 kr. — Hirdetések díja száz szóig 1 frt, kétszáz szóig 2 frt, a másodszori hirdetésnél 100 szóig 80 kr. 3-iknél 70 kr. bélyegdíj 30 kr; csakis egyház és tanodát érdeklő hirdetések fogadtatnak el. A lapot érdeklő mindennemű közlemények a szerkesztőhöz — Fűvészkert-utca, 1078. sz. a. intézendők.

Előfizetési felhívás

az „Evangyéliomi Protestáns Lap“ 1876-ik évi II-ik félévi folyamára.

Lapunk tervrajza marad az eddigi, kívánván az evangyéliomelvűek közlönye lenni. Célünk általában rendületlen kitartással hirdetni és védeni a bibliai kijelentés nagy igazságait, ápolni a kegyességet, edzeni a honfiai emberi és keresztyén érzelmeket az ernyesztő hatások ellenében, a keresztyén haladást lényegileg úgy fogván fel, mint nemünknek felfelé, Isten felé mozgását. — Vezérelvünk: lélek az, mely megelevenít, azon lélek, mely az Isten fiában és a Szentlélek által közöltetett, s a hit és erkölcs örök okmányában a bibliában tette magát nyilvánvalóvá, s éltünk szabályozójává. Nem csak az erkölcsiséget, hanem ennek éltető gyökerét a ker. hitet is hangsúlyozzuk. — A magyar prot. egyház szétbontására ezéző törekvéseket ellensúlyozni, az egyház javát pedig előmozdítani, szeretését ápolni: vallásos és hazafiai kötelességünknek tartjuk a szabadság, testvériség és józanhaladás elveinek megőrzése mellett. Vallás, egyház és iskola ügyet érdeklő cikkek, értekezések, könyvismertetések, kül- és belföldi szemle, alkotandják ezután is a Lap fő rovatait.

A magyar protestantismus általában a keresztyénség igaz barátait tisztelettel kérjük fel a Lap támogatására; előfizetési ára félévre 3 forint, mely szerkesztőhöz posta utalványon küldendő be. — A Lap alakja, iránya, szelleme marad az eddigi, kívánván az Ur Jézus Krisztusnak, az anyaszentegyház láthatlan fejének ügyét tehetség szerint, de hűségesen, továbbra is szolgálni.

Debreczenben, 1876. jun. 16.

Balogh Ferencz

hittanszaki tanár, felelős szerkesztő s kiadó.

Egy szó a dicséreteket illetőleg.

A falusi lelkipásztor válogathat az élmények között; tetszése szerint köthet koszorút akár lefagyott szőlő levélből, akár a tavasz fehér rozshalottjaiból, akár a tövisből, mely perselt vetései közt magasul. Gyönyörködhetik ép úgy a lapályok béka concertjében, mint a sárgult táblák kék buzavirágain, vagy a pipacsok pongyola öltönyén, hiszen mindenünnen az a kérdés hangzik csak fel: τί πίνωμεν, τί φάγομεν. Én azonban, mert a boldogság „e g é s z t e h e r n y a k a m o n ,“ ki akarom magamat ragadni ezen élvek fojtó ölelései közül, és veszek bátorságot magamnak arra, hogy hozzá szóljak a dicséretek célbavett átalakításához s azon véleményhez, melyet azokra vonatkozólag a f. t. egyházkerületi t. küldöttség kifejezett.

Előre ki kell jelentenem, hogy a kisszerű átváltoztatás helyett — ha már a könyvre költeni kell — én jobban szeretném a dicséretek alapos átdolgozását, s talán én is megkísérleném parányi erőmmel járulni a munkához. Szeretném az alapos átdolgozást, mert:

Zavarni fogja a templomi buzgóságot, ha egyik a régi, másik az új szöveg sorait fogja hangoztatni; de ha ez nem zavarná is, zavarni fogja az ének versek száma, mert az tervezve van, hogy a versekből egy némelyik elidáltatik még pedig tekintet nélkül arra, hogy a kihagyandó vers közbül van-é, vagy végül. Már akkor a megmaradt vers a kihagyott helyére lépven annak a számját veszi veszi fel, s a 15-ikből lesz talán 7-ik, de nem csak hetedik lesz, hanem a kezdő szót, vagy talán az egész első sort is elveszti, akkor aztán olyan épületesen meg lesz tartva Pál emez

intése: „mindenek jó renddel menjenek végbe,“ hogy rettenetesen! — s én nem tehetek róla, de az ily rettenetességet az imádság szent helyén egyáltalában nem tartom kívánatosnak.

Azt mondjátok, hogy az alapos átdolgozásához „nincsenek hivattaink?“ meglehet! de hát megpróbáltátok már? ha igen! igazatok van; ha nem? miért az önkicsinyítés a félemlítés? A multban termett dal és ének, a jövőben megzendülhet Dávid vagy Sz. Molnár hárfája, de a jelen?! néma, hangtalan, szellemtelen? ki mondta ezt nektek, honnét csigolyázott e légben kelt feltevés? ha csak mult volt, és jövő lesz, ekkor a jelen nincs; akkor pihenjünk a multon. Dávid nem építhetett templomot; Salamonra maradt a dicső feladat. Jól van, de hát minek kontárkodunk a mult művén? hagyjuk meg ódon szabásu öltönyében, minek fércezljük azt; mozaik alakjait miért cserélgetjük? hiszen, ha mi nem tudunk jobbat mint ők, akkor a jót mi tőlük maradt, mikor zománczát megtörjük, akkor egyszersmind meg is rontjuk, Dávid lantjából dorombot csinálunk. Sz. Molnár hárfáját fűzfa sippal ütjük le a mi avatatlan kezeinkkel meg nem közelíthető magaslatról; kiszedjük a pacsirta szárnytollait, hogy fentlengő dal helyett porba futkosva . . . vergődjék?

Talán mégis volna „de lesz,“ talán lehetne „alapos átdolgozás“ hiszen, ha egyházi hivatalnokainkból nem telnék is ki az egész „énekkar“ hiszem, hogy a közös szent dallamhoz hangot adnának világi hivattaink is, és nem mondhatjuk-é el egész örömmel, hogy van Aranyunk, vannak Szász-aink, Jókaink, Győry V.-sunk stb. stb. mindnyájan egyek vagyunk . . . a közös concert nem vesztené értékét az összezengő hangok különbözőségén, nap és csillagok, villám és fénybogár, fölmile és szúnyog együttesen imádkozhatnák a világok Urát. — A mi a dogmaticumokat illeti? azokra az egyháziak közül talán külön is akadna egy öreg dobos . . . egy discant s pár basso primo et secundo? No de hát ha csakugyan deliberatum, hogy ma nem terem ének szerző, quis contra? álljunk meg ott, hogy tatarozzunk.

A fentjelzett élmények hatása alatt nem lehet ugyan valami különös nyugodt hangulaton, hosszadalmasan böngészni ott, hol mások bejárták, s e szerintük életvesztett vizgalyakat letisztították az énekek fájáról, de mégis, hogy félhang is legyen a „vélemény“ kíséretében „véleményezek“ a mint következik, de hogy azt ne halljam, hogy könnyü a tört uton járni, kijelentem, hogy én leginkább azon dicséreteket érintem, melyek meghagyandóknak vélelmezettek azoknak sem mindegyikét, mert a kétéletűség, mely a falusi megélhetés szempontjából a tollat az ekével felváltani kenyérszükséggé tette — munkaidőben a hosszas buvárkodást meg nem engedi.

Az 5-ik dicséret „és a puszták helyek is“ stb. csupán rim kedvéért faragott kitételeit nem értem, nem értem kivált télben, mert sem a pusztákban nincs bővség, sem a halmok nem áhítozhatnak, s lévén rajtok hó és fagy, még csak nem is gőzölöghetnek, mint — tán egyébkor hála oltár — s vigkedvük ráfogásnak sem költői, nem lehetne-é így változtatni? még a puszták helyek is Rád néznek. A halmok magaslati dicséretnek.

A 8-ik dics. 9 verse azt mondja, hogy Krisztus utját méltósággal. Az értelem belehal a rimbe, nem értem, mire való, vagy mit tesz? — de nem azt nem értem, hogy messze . . . messze mit akar jelenteni a „méltósággal.“ Nem történetyszerűbb — históriaiabb — lenne-é ez: „virágokkal?“

Minden egyes dicséretben van — szerintem — nem csupán igazítandó, hanem más szó felvételével igazítható is, de nem késem a fejtegetésükkel, pár hónap alatt egészen ki lehetne tatarozni azoknak quibus Deus otia fecit.

A 29-dik dics.-re kérdelem, micsoda vallásos szivlángolást tükröznek annak 6 utolsó sorai? temérdek poésis kívántatik ahhoz, hogy azok a Krisztus miatt felkeltett öröm, társai legyenek; — én ezt a szöveget, e sorokat nyugalomra bocsátnám, természetesen a 48-ik dicséret utó soraiban, hova — mint kiváló szépek — átvétettek, szintén nem hagynám meg.

Az 51. dics. 3 vers kezdőszavát „ne vess“ törülhém, pótolva így: „oh tarts.“

Az 59. dics. 1-ső vers két utolsó sorát, mely a haláltóli félelmet személyesíti és csak utángondolással érthető, ekkép módosítanám mit végtelen szerelemmel szétűz az isteni kegyelem.

A 60-dik dics. 6-dik versének két utósora, mely nyers vadságról énekel; ha idomitani, korszerűsíteni szükséges valamit, át lehet-é az ily kitételen siklani: „a bűnt fiad véreből is előkérde?“

A 64-ik dics. 3. vers, két utolsó sorát nem érteném, ha egy régi énekvers nem magasulna előttem, ekképen: Pamphilia Lydia, Pontus Cappadocia irgalmaz nekünk — mind a két szöveg megható.

A 75-ik dics. 2-ik vers kezdő sora talán jó lenne így: „éneket zengünk“ stb.

A 81-ik dics. 6-ik vers utolsó sora Oly igen jó kedvü, sem oda, sem — Istenről értve — sehova nem használható kifejezés helyett lehetne tenni: „mert ő nagy kegyelmű.“

A 87-ik dics. 2 utolsó sora helyett: „Óh másban idvesség nincsen, Hogy ránk égi békét hintsen.“

A 90-ik dics. 3. v. a barmok testét étellel élesztéd helyett: életre Tekeltéd. 4-dik vers utolsó

sora helyett: még a rossz is jómra fordítani.

Még csak egy szót; a 97-ik dics. 1-ső versében e szó helyett mondhatatlanul jó lenne „titokszérien.“

Többet ezuttal nem irok, nem csak azért mert e becses Lap nem arra való, hogy ily elmélkedéssel egészen foglaljuk el, hanem nem irok azért sem, mert szeretem hinni, hogy a f. t. egyh. kerületi leendő gyűlés mielőtt az új — módosított szerkezetű — nyomatást elrendelné, még talán enged időt arra, hogy a dolog komolyan és behatóan megvitattassék, s talán az átdolgozásra a küldöttségen kívül másokat is felszólít?!

Az én igénytelen véleményem 1-ször várni míg új énekek nem iratnak, például 2 évig, s ha azt biztosan ki lehet mutatni, hogy a 2 év- társkép, ad Graecas calendae szegődnek, és az új énekek után váró remény azokban veszne el, akkor 2-szer egy kicsit nagyobb szemüvegen nézzünk be a dicséretetekbe, s ha látjuk, hogy legtöbb helyen bennök a gondolatnak a rim szegi nyakát, ha látjuk, hogy ott a nyelvezet, — a latin verszet módjára — szétszórt szavakban tör a cadentziák kikötőjébe — igazítsuk, korszerűsítsük, símitsuk, rázzuk le a szöveg porát, hogy gyöngyük látszék — és e tömjén, — hamvtól szabadultan — füstölögjön a mi közös megtartó, idvezítő, és megszentelő Istenünk oltárán! — de néhány bekezdésért . . . kikezdésért — ne változtassuk a dicséreteteket, hiszen annyi változtatásért is, — a mennyi küldöttségileg tervezve van, csak új könyvet kell már venni

Nagy Kereki, 1876. június.

G a á l I m r e.

Szerkesztői megjegyzés.

Jelenleg elégnék tartanók a zsoltárok új fordítását, ha a híveket megnyugtatólag sikerülne az; a dicséretetek „alapos átdolgozása“ épen nem oly sürgető szükség, azok áttekintésénél csak a lehető legkevesebb változtatásra szorított a bizottság, a dicséreteteket most megbolgatni nem akarná. A bizottság véleménye szerint a zsoltár s dicséret versek régi számai megtartatnak, a kikeresésnél tehát zavar nem lesz, miután a kihagyott vers száma is jelezve lesz. — A hol p. o. két vers vonatott össze, ott igen is, zavar állhatna be, de az ily összevonás különben is az addig énekeltetni nem igen szokottaknál történt. Népiskolai tanulóknak czélszerűbb könyv lenne a tervelt kisebb kiadás.

Mi nem kételkedünk a jelenben, csak időt vélünk engedni s néhány évet nem sajnálunk várni; addig gyökeresebb változtatásba bemenni nem érezte hivatottnak magát a bizottság, a mű csak is átmenetinek terveltetvén. Minél nagyobb érdekség mutatkoznék énekes könyvünk iránt, annál inkább örülnénk annak. Am vegye kezébe szélesebb körű bizottság a tovább fejlesztést . . . de itt utójjára is a költő előállása a döntő. Ha most a régi alakban nyomatik az énekes könyv, a nagymennyiségű példány 8-10 évig is elég lesz; a kérdés az: nem kívánatosabb-e a bizottság által ajánlt kisebb szabású módosítással is előbb menni, vagy a pusztá remény miatt ezt a lépést sem tenni meg? Ha zsinatunk lenne, az czélszerűbben oldaná meg a kérdést, de mikor lesz az? Minden ember izlésének az

sem fogna eleget tenni. Ha népünk többsége még most a régienél, az eddiginél akar maradni ez némi tekintetben jó jel, ez akarat előtt is szívélyesen meghajlunk.

S z e r k e s z t ő.

L e v é l K o l o s v á r r ó l.

(Vége.) Nem csekély a szintelenség ott is, hol a program czikk így szól: „Adni fogunk: tisztán vallásos eszméket tárgyaló cikkeket, kiváló tekintettel a vallásos érzés növelésére. Azonban a természet-tudományok körébe tartozó azon kérdéseket sem fogjuk kizárni, a melyek a vallásos eszmére alakítólag hatni képesek, meggyőződéseinket, világnézetünket módosíthatják, és a melyekben magunkat tájékozni szükséges.“ Sőt e szavak határozott ellenmondásban állanak a program czikk következő, igen szép, minden protestáns ember által aláírható nyilatkozatával: „a protestantismus lényegében nem egyéb, mint azon éltető életelv, mely a szellemi élet minden nyilatkozatával szoros kapcsolatban áll, vezérli azokat, s a mely azon örök eszmék és igazságok megvalósításában nyer kifejezést, melyeket nagy Mesterünk örökségül ránk hagyott és a melyeken a protestantismus is nyugszik.“ Szintelen az épen most idézett passusok elseje, mert itt is csak a „vallásos eszmék“ roppant tág kifejezése használtatik; és ellenmondásban van az utóbbival, mert míg ott a természet-tudományok a vallásos eszmék és meggyőződés alakító, módosító uraló elve gyanánt vannak elismerve, emitt a szellemi élet minden nyilatkozatainak vezérei amaz igazságok, melyeket nagy Mesterünkől örököltünk. Az utóbb idézett nyilatkozat mellett való maradás a valódi protestáns álláspont elfoglalását jelezte volna. Mert valódi protestáns felfogás szerint a szellemi élet összes nyilatkozatát a nagy Mestertől örökölt igazságok kell hogy áthassák, vezéreljék és uralják: „Más fundamentomot senki sem vehet azon kívül, a mely egyszer vettetett, mely a Jézus Krisztus.“ Mi orthodoxok sem ignoráljuk a természettudományt, figyelemmel kísérjük annak vívmányait, hasznunkra fordítjuk annak egészséges gyümölcseit; de mivelői csaknem mindenikének materialistikus vagy pantheistikus világnézetét a keresztyén állásponttal, saját meggyőződésünkkel összeegyeztetni nem bírjuk; hanem hiszszük, hogy miután a természet és kegyelem világa egymással ellenkezésben csakugyan nem állhatnak, eljövendő az idő, tán századok, s tán évezredek lefolyta után, a midőn a természettudományok vívmányai is igazolni fogják azt, a mit még most jobbadán csak a keresztyéni lelkiismeret belső szemlélete igazol, t. i. a kijelentés igazságait. Ugy hiszem, hogy az új Lap általam is helyeselt nyilatkozatának álláspontján maradhatott volna a nélkül, hogy e miatt a természettudományokon valódi sérelmet ejtett volna. De hiába! azon hamis helyzet, melyet az új Lap a protestáns egylettel való összeköttetése miatt elfoglalni kénytelen, kényszeríté őt, hogy ellentmondjon saját nyilatkozatának, hogy kedvökre szóljon azoknak, kik nevöket a protestáns egylet névsorába beiratták, de a kik azért, — meghidje nekem akárki, — semmivel sem lettek hasznavehetőbb barátai a sokféle csavarható, és nyújtható vallásos — érzelmes, modern protestantismusnak, mint a milyen barátai voltak azelőtt a positiv alapokon nyugvó protestáns vallásnak és egyháznak.

Szerettük volna, ha az új Lap követendő magatartását az iskolaügyre vonatkozólag világosabban jelzi. Igaz, hogy midőn az egyház és iskola kapcsolatának szükségét említi fel, azok ál-

*

laspontját látszik elfoglalni, kik az alsóbb és felsőbb foku tanítást, bár az állam jogos felügyázata mellett, felekezeti mederben óhajtták vezetetni. Követendő irányát tehát csak sejteti, de világosan kijelenteni nem akarja vagy tán nem is meri. Mert ez irány nem a modernismusé. Ugyanis tudjuk, hogy az 1868—69. felzajlott felekezetellenes áramlatnak minő hű szövetségese volt a hazai modernismus, úgy hogy ha túl a Királyhágón a Révész erős lelke, innen pedig főpásztorunk buzgó erélye ellent nem áll: amaz áradat népiskoláink nagyobb részét rég elseperte volna.

És most, miután saját álláspontomból, — melyet a közszükség érzete elutasíthatlanná tesz rám nézve, — megtettem kifogásaimat az új Lap ellen, hogy eladdig, azon meggyőződésnek sem tartózkodtam kifejezést adni, hogy az új Lap, ez idő szerint, semmi érezhető szükségét sem pótol, most kötelességemnek tartom, méltányolni azt, a mi saját álláspontom követelménye szerint is méltánylandó.

Mindenek előtt örömmel vettem észre, hogy az új Lap a dogma-iszony betegségétől ovakodni akar, ettől a betegségtől, mely kivált a közelebbi években, a szellemi félszegség számtalan bénáival nyomoritotta meg protestáns egyházunkat. Hiszen, kezd is már nálunk is hitelvestett dolog lenni, csak úgy könnyedén, csak úgy félvállról beszélni a dogmákról, a keresztyén vallás első századainak és a reformáció századának, szóval a keresztyénség termőképes, alkotó erőben oly hatalmas korszakainak eme classicus alkotásairól, a dogmákról, melyek a keresztyénség eszmei tartalmát már is helyesebben fejtik ki és értetik meg velünk, mint a modern theologia összes csillogó phrasis készlete. Hogy az új Lap nem a közszükség által parancsolt álláspontot foglalja el, sajnálattal constatálom; de hogy mérsékelt hangon szól, mint milyent hallani modern körökből szokva valánk, ezt elismeréssel kell vallanom.

Örömmel olvashatta bár ki is az új Lap azon ígéretét is, hogy az „egyes kérdések megvitatásáról“ még az ellennézetűekkel szemben is „a szenvedélyesség hangját“ kerülni fogja és a „tárgyilagosság nyelvén“ fog beszélni. Ez szükséges is leendő kivált azért, mert úgy látszik, hogy az új Lap az egyházpolitikai kérdésekre nézve ellenlábasa lesz az „Erd. Prot. Közlönynek“, tehát a két Lap két, egymással az egyházpolitikai kérdésekben ellennézetű pártnak, t. i. a kolozsvári és az enyedi pártnak, melyek a közel multban egymással való vitáikban nem mindig tudták magukat megóvni bizonyos káros hatású animositástól, a minek visszatértétől tehát mindig lehet félni, ha akár az egyik, akár a másik párt csak kevés ideig is lazulni engedné az ön-maga feletti örködés igen-igen kívánatos éberségét. Pedig a lezajlott szenvedélyes viták megújulása nagy szerencsétlenségére válnék egyházunknak; mert hiszen, olyan viták, melyek az erkölcsi és vallásos élet nagy horderejű alapelvei felett merülnek fel, még ha élesek, még ha szakadásra vezetők is, akkor is lehetnek jótékony hatású eredménnyel a közéletre, de olyan tárgyú és modoru viták, milyeneknek csak nem régiben színtere volt erdélyi ref. egyházunk, — csak romlásra, pusztulásra vezethetnek.

Jó reménységre jogosít a program czikk következő passusa: „Vallásos és kulturális életünknek, népünknek stb. . . . akarunk szolgálatot tenni.“ Mert ha a népnek akarnak szolgálatot tenni az új Lap munkásai, a nép szükségének, a népéletnek tanulmányozását nem fogják mellőzhetni. És e tanulmány közelebb hozandja őket hozzánk, a vallási positivismus barátai-

hoz. Gyakori és szeretettől indított érülködés a népélettel igazságokra fogja őket tanítani, melyek előttök még eddig talán ismeretlenek valának s melyek sokszor a könyvek legnagyobb buvárai előtt is rejtve maradnak. Mert a népélet, ott legalább, hol azt hamis próféták, önző demagogok még nem rontották, hol még tiszta őserőben nyilatkozik, drága kincseket termel fára-dozó bányászának; mert a népélet, bár gyermekies, de egyszerűsmind óriási, bár együgyű, de egyszersmind főséges. Ez életnek bányájából aknázták ki szellemük legértékesebb kincseit a nagy törvényalkotók és vallásalapítók, a Mózesek, a próféták.

És a mi hiányzik az új Lap munkásainál ma, s a mit az ember önerején el sem is érhet, azt meg fogja hozni az isteni kegyelem. A kik az anyaszentegyház zaklatása végett indultak el a Damaskus felé vezető uton, azokat még megtérítheti a mennyei világosság. „Az Isten a kövekből is támaszthat fiaikat Ábrahámnak.“ Ezt a reményt táplálom s e reményben üdvözlöm az új Lapot.*)

Kolozsvár, június 12-kén 1876.

B a l ó S á n d o r.
kolozsvári ev. reform. lelkész.

Lelkészcserélési szabályok módosítása.

IV.

(Vége) E rövid cikkben még a szavazók névjegyéről, és a választási aktusról akarok szólni. — Egyházkerületi szabályainkban mind kettőről igen röviden, s azért nem kellő világossággal és részletezéssel, tétetik intézkedés; s szerintem az erre vonatkozó cikkek bővitendők, illetőleg kárpotlandók.

A mi tehát először a szavazók névjegyéről kéri: e tekintetben fontos dolog, hogy valamint abban a szavazásra nem jogosultak nem foglalhatnak helyet: úgy másrészt senki, a ki a választás napjáig köteleztetésének eleget tett, választási jogától meg ne fosztassék.

Szabályaink 8. §-sa a választás körüli intézkedések előleges megtételét, s annak vezetését, az illető előjáróságra bizza. E §-us szerintem nem kimerítő. Az illető előjáróság ugyanis, minthogy legtöbb esetben nem tudja a szabályokat, nem fogja egyenes utasítás nélkül a szavazók névjegyzékét elkészíteni; s nem tudja azt sem, hogy kiket kell a névjegyzékbe felvenni. — Tehát e §-us kibővitendő volna azzal, hogy az esperest, midőn a választást elrendeli, ugyanakkor meghagyja az előjáróságnak, hogy a szavazók névjegyzékét, a szabályok értelmében, készítse el, és pedig betűrendben, két példányban. Ugyanakkor az előjáróság utasítandó, hogy alkalmas módon adja tudtára a közönségnek, hogy egy hét alatt minden hátralékos fizesse be tartozásait, mert másként a választás jogával nem élhet. — E név-

*) Az új lapnak „a dogma“ feliratu cikke által észlelt azon „nagy hiba“, hogy eddigelé „az egyes vita alá jött problémákat a ker. hitrendszer organismusából kiszakítva tárgyalták“ — a mi Lapunkra nem alkalmazható, nem illik, mert Lapunk megindulásakor első számaiban a theol. tanárok „hittani álláspontja“ körvonaloztatott egészletesen, nem kiszakítva csak egyes kérdések. Lapunk határozott programmal lépett fel, s azt hisszük, egy nyomon jár azóta is, ingadozás nélkül.

S z e r k e s z t ő.

jegyzék aztán azon Urnapon, midőn kihirdették, hogy a választás a jövő Urnapján leend, akár a templom előtt a délelőtti isteni tisztelet végeztével, akár a szószékből a kihirdetés megtörténtével, felolvastatnék — az utóbbi azért lévén czélszerűbb, hogy a templomban még jelen vannak a nők is, ha talán az illető férfiak nem volnának is jelen. A névjegyzék felolvasása után kijelentetik, hogy a kik a választás napjáig tartozásaikat megfizetik, a gondnok, illetőleg az időközi lelkész bizonyítása után, a jegyzékbe felvétetnek, de már csak a küldöttség által.

Nem fontos kérdés, hogy a szavazási névjegyzékek beküldessenek-e az esperesthez, ki láttatás után, egyik példányt az egyháznak, másikat a küldöttség egyházi tagjának megküldendé. Én czélszerűnek látom — és gyakorlom is — azért, mert mulasztás esetén a választás, tulajdonképen a szavazás nem folytathatna le kellő rendben, s innen zavarok keletkezhetnének.

A mi továbbá a választási aktust illeti: itt legelsőben is ezen kitételekre van észrevételem, hogy: annak vezetése az illető előjáróságot illeti. — A kik e szabályok tárgyalásánál jelen voltak, tudhatják, hogy ez így, egy pár, féltékenységből eredt felszólalás után vétetett be, melyek tiltakoztak az ellen, hogy a küldöttség vezesse a választást. T. i. összevetéstették a vezetést az irányadással. Én így fogom fel a dolgot, hogy minden gyűlésnél kell elnököknek, vagy elnököknek lenni, kik a tárgyat előterjesztik, ügyelnek a rendre, s a szabályok megtartására, s végre kimondják a végzést; s ez mindenütt úgy fejeztetik ki, hogy az elnök vezeti a tanácskozást. Ezen functió az illető előjáróságot egyáltalában nem illeti. Tehát nem nagyon fontos dolog ugyan — s én szavak felett nem is vitázom sokat — hanem mégis a szabatoság kedvéért óhajtanám kimondatni, hogy: a választást a küldöttség vezeti, mi magában foglalja azon alárendelt fogalmat is, hogy a választási szabályok megtartása felett ellenőröködik.

A választás lefolyását immár következőleg gondolnám:

A választási névjegyzék másik példányát előbb már — isteni tisztelet előtt — átvéven a küldöttség s megtévén mind a két jegyzéken az utánpótlásokat, kijelenti, hogy az esperest által ajánlottak közül az egyháztanács N. N.-et tüzi ki, — ennek hiányában pedig megnevezi az esperesti ajánlottat, — s felhívja a gyülekezetet, hogy más is ajánlható, ha annak jelöltségét 10 választó támogatja.

Ha olyan egyén ajánlhatná, a ki nem választható, a küldöttség erről felvilágosítja a gyülekezetet. Ha mind a mellett is, talán felkiáltás útján azt választaná a gyülekezet, vagy a szavazástól tartózkodnék: akkor ezen esetre elveszti választási jogát, s az egyházmegyei gyűlés rendel lelkészt az egyházba, mely gyűlés sürgős esetben rendkívülieg is összehívandó lenne.

Megtörténvén a kijelölések, ha a gyülekezet nem felkiáltással, hanem szavazással akar választani, a küldöttség mindenik jelölt ajánloít felhívja, hogy egy-egy bizalmi férfit nevezzenek ki, kik a szavazat feljegyzésének hűségére, s a szavazók ugyanazonságára ügyeljenek. A szavazatok, mind a két példányon, a szavazók neve után jegyeztetnek.

A választási jegyzőkönyv három példányban vétetik fel, egyik az egyházmegye, másik a megválasztott, harmadik az egyház részére; s mindkettő szavazási névjegyzékekkel együtt — az esperesthez küldetik, további eljárás végett.

Ha a megválasztott a meghívás után 14 nap elteltéig, az elfogadásról nem értesíti az esperestet, lemondottnak tekintetik s új választás rendeltetik el.

Ezen válasznál csak azokat a mozzanatokat jegyeztem fel, melyekben szabályainkat módosítani óhajtanám; — azoknak egyéb rendelkezései változatlanul maradván.

Püspöki, 1876. jun.

P a p K á r o l y.

B E L F Ö L D.

A dunamelléki reform. egyházkerület közgyűlése Budapesten.

(Folyt. és vége.) Jun. 13. tovább folytatván a közgyűlés olvasott az egyh. ker. tanügyi bizottság jelentése, melyből kitűnt, hogy az iskolaügy a beérkezett adatok alapján ítélve — nagy előmenetelt tett, s az iskolakötelezetteknek 92%-ja jár fel iskolába. A tanügyi bizottságnak javaslatai elfogadtattak, s ezek szerint az adatok pontos felküldése ujjlag szorgalmaztatik, s az iskolát a helyi felügyelőség havonként legalább egyszer megtekinteni köteles leend. — Az iskolai takarékpénztárak felől az egyh. ker. tanügyi bizottságnak véleménye oda járul, hogy mindaddig lehetetlen lesz azoknak életbe léptetése, míg iskoláinkban a munkára alkalom nem nyújtatik, csak is a munka után befolyó pénzeket lehetne a gyermek szorgalmának, és takarékságának kifejlesztésére üdvösen elhelyezni. — Az e. ker. tanügyi bizottság jelentésének 2-ik részében a felsőbb tanintézetek állapota terjesztett be, mi szintén elég előhaladásról tesz bizonyosságot.

A nagy szünidőre vonatkozó javaslata a tanügyi bizottságnak elfogadtatván, határozattá lett, hogy már a folyó isk. év június végén, de legfeljebb jul. 10-ig — bezárandó legyen. A kisebb szünidők így állapítottak meg: Husvétkor és Pünkösdkor 10—10 nap; Karácsonkor 7 nap leend szünidő.

Jun. 14. Jelenté a püspök, hogy Dr. Kis Áron a n.-kőrösi tanítóképezdeben viselt tanári állásáról lemondván, helyette Kis Kálmán urat nevezte ki ideiglenesen; a közgyűlés ezen intézkedést tudomásul vette, s az ideiglenesen kinevezett tanárt — miután az illető felügyelő annak képességéről elisméroléggel nyilatkozott — a közgyűlés végleg megerősítette hivatalában. A n.-kőrösi egyháztanács levele olvasott ezután, melyben a tanítóképezdei igazgató tanár évi díját az egyh. kerületől megszavaztatni kéri; azon elv fentartása mellett — mely eddig sinórmértékül szolgált az igazgató tanár évi díjának miképen történendő fizetésének meghatározásánál — jelen esetre megajánlatott 200 forint tiszteletdíj. — A kecskeméti jogakadémiai tanácsnak a könyvtár szükségletére kért segély szintén megajánlatott oly formán, hogy a kerület a reá esendő hanyadot kifogja szolgáltatni.

Olvastott továbbá a theologiai intézet igazgató választmányának jelentése az intézet benső életéről; melyből megértettük, hogy az intézetben 3 rendes, és 5 segédtanár tanít, s hogy az intézet növendékeinek száma folyó félévben 47; mely szám 42-re szállt 5-nek eltávozása által. A jelentés ezen eltávozás okául a megélhetés nehézségét említ fel. — Van az intézetben önképző-egylet, ifjúsági könyvtár, zenekar és mint rendkívüli tantárgy tanítatik a gyorsírászat is. — A jelentés tudatja, hogy a theologiai intézet számára megvett Ráday-féle könyvtárnak rendezése megkezdett Kis Áron állami tanítóképezdei tanár ur által; s végül a

tanerők szaporítását kéri, s segédtanárnak hathatósan ajánlja Petri Elek urat. A jelentés tudomásul vétetvén; — bejelentetett az intézet anyagi állása, mely szerint volt ez évben a theologiai intézetnek 13,000 frt jövedelme. — Felszólalás folytán ezen fontos ügynek tárgyalása a legközelebbi közgyűlésre hagyatván fenn, némely kevésbé fontos ügyek intéztettek el.

J u n . 15. A tegnapi közgyűlés jegyző könyvének felolvasása után kezdetét vette a p a p i t h e o l o g i a i i n t é z e t v a g y o n i á l l á s á t feltüntető számadások megvizsgálására kiküldött bizottság jelentése következtében támasztott vita; — Török Pál — mint kezelője az intézet összes vagyonának — elmondja, hogy ezen intézet kezdetben igen sok nehézséggel küzdött, s ő csak hogy az intézet maga ne szenvedjen hiányt — készséggel segített szükségletein a magáéból is, s ezen nyújtott segély összeg több éveken keresztül — mint az azt a bemutatott, és bizottságilag átvizsgált számadások bizonyítják — mintegy 20,000 frtra ment; mely összegből lassanként, és több éveken át mintegy 12,000 frt visszatért már s így most csak mintegy 8600 forinttal adós az intézet pénztára neki. — Ugy a fentebbi, mint ezen utóbbi összegnek esedékes kamatairól — a multa nézve — lemond; a jelenleg fennmaradt tartozás után a jövőre bizonyos mérsékelt kamatot kér megállapíttatni. — Bemutatja egyuttal a Szemere-féle péczeli jószágról szóló számadást, mely szintén bizottságilag átnézetett, s kéri az egyh. kerületet, hogy miután ezen hagyaték szőlőből — mely igen keveset jövedelmez, — házból, mely most már ki van javítva, és szántóföldből áll — engedné meg az egy. kerület a szőlőnek eladását, hogy az intézet jövedelme ezáltal is gyarapodjék; s kéri még az egyh. kerületet arra, hogy ezen eladás előtt az említett birtoknak tulajdon jogilag az intézetre leendő kebelezéséről gondoskodni méltóztassék, — s neki a most már teljesen benyújtott számadások átnézése után a felmentvényt a további felügyelőség aiól megadni kegyeskedjék. — S z i l á d y Á. Azok után, melyeket hallani szerencsés volt — a tőkének kamatait is megtéríttetni a nemes lelkű áldozó részére — kedves kötelességének ismeri, de felmutatva a múlt évi egyházkerület jegyzőkönyvébe vezetett számadásokat, azokra nézve vannak némi észrevételei, melyeket figyelembe vétetni kér. — A n t o s a múlt évi számadásokra teendő észrevételeket csak azután kívánja figyelembe venni, ha a múlt évben tett átadás után, az illető átvevő pénztárnok ur is betérjeszti számadásait.

E tárgynál keletkezett vitáról hallgatok, csak azon megjegyzést teszem, hogy azon férfiak — kik az 1874-ki közgyűlésen a pesti theologiai intézet állásáról tudakozódó interpellációt nyújtottak be, meg voltak győződve a felől, hogy azon intézet számára tett alapítványok megvannak, csak azt óhajtották tudni, hogyan áll az intézet anyagi ag is? Másfelől legyenek szintén meggyőződve, hogy nem vezeti őket semmi malitia, s örülni fognak, ha egyszer tisztán látnak mindent. Utóvégre is a számadás kötelezettsége alól fel nem menthető senki, bármily bizalmat előlegezzen számára a közönség, megvárhatja, — hogy ezen bizalommal vissza ne éljen. Hogy a pesti intézet pénztáráról 1858-tól fogva nem volt felvilágosító számadás előterjesztve, azt minden protestáns ember különösnek találja, s hogy éppen Pesthez nagyon közel álló körök suttagó szellemei is kívánták magokban annak előterjesztését, azt hallomás után biztosan mondhatom . . . Hogy ezen mindenfelől várt számadás — ugy a mint az 1875-diki jegyzőkönyvben — részletezve van — kissé zavart, az bizonyos; ha tehát valaki azon zavaros tételekre

nézve megnyugtató felvilágosítást óhajt szerezni — az tán csak nem tekinthető a roszakarat nyilvánulásának; — s mi épen nem értjük azon urak felhuzott szemöldökeinek izgékony járását, kik lapjokban egy más egyh. kerületből felküldött nehézségeire egy egyének is oly készséggel adnak tért, s egész az unalomig gyötrik olvasóközönségük nagy részét a pro és contra tett cikkek kétséges közlésével, de a kik idehaza szentségtörésnek tartják, s bosszankodva veszik a legjobb akaratból tett tudakozódást is. — Ennyit el kellett mondani ezuttal e tárgyra vonatkozólag.

Visszatérve a tárgyra — melyről szó volt — a számadási bizottság jelentése tudomásul vétetett, s a felmentvény megadott, — az igazgató válaszmány azon kérésére, hogy a t a n e r ő s z a p o r i t a s s é k — határozatott, hogy az igazgató válaszmány — mint ezt eddig is tette — intézkedjék a hiány pótlásáról, egy segédtanár beállításával az ajánlott Petri Elek ur személyében. — Az egyh. kerület a Török Pál ur által felajánlott régi kamatokot össze fogja számítani, s a számítás után kijövő összeget Török Pál alapítvány-név alatt kezelendő; ezentulra pedig a fennmaradó 8600 frt után 6% kamatot fizet — s ezen tartozásnak törlesztését megkezdi, s lehetőleg teljesíti. — A minthogy a már mult évben átvett részéről a pénztárnak — Gönczy Pál ur betérjesztett számadására kiküldött bizottság jelentéséből kitünvén, hogy ez évben van a pénztárnak 3690 forint felesleges maradványa — ennek egy része átadandó lesz a tartozás törlesztésére. — F i l ó L. indítványa, -- hogy ezután a számadásokkal — a jövő évre szóló költségvetés is betérjesztessék — elfogadtatván; a k ö n y v t á r r e n d e z é s e jött szóba . . . Itt ismét vita keletkezett, mely keletlen intermezzoival arról tesz bizonyosságot, hogy a meglevő hárszabályok megtartására az elnökség sem igen ügyel; — egyébiránt a könyvtár rendezésére Ballagi Mór elnöklete alatt Dobos J. Szász K. Filó L. Gönczy P. urak válaszmányilag kiküldettek.

Ezntán még kétfelől is tétetett indítvány, hogy a közgyűlés tartson délután is; de eredménye nem lett ezen indítványnak; s a vidéki tagok alig várták be a végét a közgyűlésnek, melyet szintén kénytelen volt otthagyni e sorok írója is, s ezért a gyűlés további folyamáról nem referálhat.

Vaskalap.

Rövid értesítés a dunántuli h. h. egyházkerület közgyűléséről.

Kerületünk f. é. június 11. és következő napjain Székesfehérvár városában gyűlésezett. Régidő óta ez az első gyűlés, mely a mult őszszel hozott határozat alapján predikációval nyitott meg. Predikált a derék veterán, Nagy János barsi esperes, azon alapige fölött: Mindeneket megpróbáljatok, és a mi jó, megtartsátok. A tudomány sok jeles vívmányainak, az emberi értelem hitelleni támadásainak, és a történetek tanúságainak megpróbálásával oda jutott, hogy mint örök jóról és igazról, a szentháromságról és halhatatlanságról tett kielégítő batorsággal és világozással vallást.

Gyűlésünk sok fontos tárgy fölött tanácskozott, én azonban hogy hosszadalmas ne legyenek csak is a legnevezetesebbeket említem meg.

Két intézetnek adott életet a gyűlés határozata. Pápán a jogakadémia, teljes négy éves tanfolyammal végleg berendezte-

tett, és mint az állami kivánalmaknak megfelelő, a miniszterium által is nyilvánosnak ismertetett. Tanszabadság! mikor jön el a te országod? és az állami nyilvánosság hosszu, és költséges tanfolyamának kötelezett rubrikái meddig tartják még lenyűgözve a szegény Franklinokat, és a kifejlődött korban tanulni vágyó Lincolnokat?

Tanítóképezdét is kezdeményeztünk, és annak első évi tanfolyama már 1876 október 1-én meg is nyitattik Pápan. Anyagi erőnk azonban ma még nem engedte meg, hogy képezdénk önállóan és függetlenül szerveztessék. — s ennek növendékei több tantárgyokat csak a gymnásium bizonyos osztályai-val együttesen fognak végezni. Azonban a kezdeményezés mégis oly alapokon történt, hogy jóakarát és áldozatkészség mellett képezdénk nem csak a hazai, hanem általános szempontokból is, a kor színvonalára lesz emelhető néhány év alatt. Adatott be egy, eszmecsere és alapos megbírálás czéljából e becses lapokban is közlendő, tervezet, — a mely azonban bár elismeréssel találkozott, a nervus rerum gerendarum csekély volta miatt mostanában még kivihetetlennek tartott.

Az iskolai két hónapos szünidő, — hogy a növendékekre nézve valóban fölüdítő s kellemes szórakozás lehessen, — s hogy a szülők a taníttatás szükségének fedezésére gazdasátilag alkalmas időt nyerhessenek, — és végre hogy a járványok által is leglátogatottabb évszakot a tanulók családjuk körében tölthessék: a gyümölcsdús, és kellemes időjárásával a szabadba hívogató augusztus és szeptember hónapokra tétetett. Az állam által ajánlt július forrósága, melyet ősidőktől fogva kitudtunk állani az iskolában, azért sem vétetett figyelembe, mert: multa tulit, fecitque puer, sudavit et alsit.

Kerületünknek a mult őszzel alakult tanügyi bizottsága is adott már magáról életjelt. Az általa összeállított statisztikai, s a tanügy minden jelentőséggel bíró oldalait magába foglaló táblázatokon, már e közgyűlésre jelentést tett. Az elemi és ismétlő iskolák számára pedig egy, a kerületnek, az egyetemes tan. bizottságnak, és az állam idevonatkozó törvényeinek életrevaló rendelkezéseit felelő iskolai rendtartást szerkesztett. Ezen rendtartást, melyben semmi új dolog nincs, és a mely csak összhangzatos rendszerbe öntötte az eddig szétszórva levő intézkedéseket, egy pár esperes ur, az egyházmegyéek autonomiájának szempontjából megtámadta ugyan: de a többség belátván azt, hogy az csak jótékony hatású, és szükségét pótló leendő, ha az iskolai élet minden tényezői jogaikat és kötelezéseiket szabatosan ismerik, és ezek gyakorlásában összhangzatosan járnak el, a rendtartást általában és részleteiben elfogadta s kötelezővé tette. Munkálkodik még a tan. bizottság a tanterv, a tankönyvek, és különösen a vallástani kézi könyvek kidolgozásában és megállapításában, de ezekben még fél éves élete alatt végre nem juthatott.

Az állam által adott évi segély fölhasználásának módja is meg lett változtatva. Miután az eddigi, alamiznaszerű kiosztásról azt tapasztaltuk, hogy az sem a segélyt nyert gyülekezetekre, sem a segélyt megszavazókra nézve nem bír erkölcsileg emelő hatással, kimondatott, hogy az államsegély $\frac{14}{20}$ -da, tíz éves kamat nélküli költsönül ezutánra nagyobb összegekben, és a valóban szükölködő egyházaknak osztatik ki. Így a tőke állandó leendő, és a segélyezés bármely eshetőségek mellett is folytonosan gyakorolható marad. A segély $\frac{5}{20}$ -da a lelkészkepezde, $\frac{1}{20}$ -da a jövedelmük nagy részétől, vagy egészétől önhibájuk nélkül megfosztott lelkészek segélyezésére fordittatik.

Ezek voltak közgyűlésünk nevezetesebb tárgyai, a melyek mellett nem hagyható elismerő megemlítés nélkül ft. püspök urunknak elnöki jelentése, mely hangya szorgalommal gyűjtött adatokból nagy munkával volt összeállítva, — és kerületünk életének minden mozzanatait magába foglalta. Mint jellemzőt, főlemlitek még egy kisebb fontosságú tárgyat is. Egy lelkész, mert az általa kiállított családivet nem a honvédelmi miniszterium 1868-iki rendelete, hanem a soproni pénzügyigazgatóság-nak 1875 ben kerületünkhöz miniszteri megbízásból küldött utmutatása szerint bélyegezte: a honvédelmi minister által a vármegy e utján, k o m o l y a n lett figyelmeztetve. A lelkész ezen nem érdemlett, és nem saját hatósága törvényes utján jött fe gy e l m e z é s t, határozottan ugyan, de tisztelettel utasította vissza. Erre a miniszterium az egyházkerületet kereste meg, hogy ezen visszautasításért dorgálja meg a lelkészt, — megtalálván a lelkész fegyelmezés törvényes utját. A kerület nem dorgált ugyan, de indokolás nélkül helytetenített. Hogy ezen egész ügyben mi lenne a valóban helytlenítő, mondja meg azt az elfogulatlan közönség.

A megnyitó predikáció kinyomatni rendeltetett, és mondhatom, hogy többségünk öröme, nem fog az tárgyat szolgáltni Heiszler urnak újabb Hittani levelekre.

E ü d o k i a.

Deák Mihály tanár emlékezete (gyászrajz).

N a g y - K ö r ö s jun. 20. Iskolánkat, sőt hazai theol. irodalmunkat is érzékeny veszteség érte. D e á k M i h á l y gymnásiumunkban a görög nyelv és irodalom tanára, rövid két évi hivataloskodás után, szülőföldén, Alvinczen, hova gyógyulás végett mult április elején intézetünkből ideiglenesen eltávozott, folyó hó 9-dikén jobblétre szenderült. — Született 1850 jun. 11-dikén, azon napon, melyen gyásztakarítatása történt. Tanult Alvinczen, Enyeden, majd két évig Bécsben s ugyancsak két évig Utrechtben, a honnan a legszebb reményre jogosító tudományos képzettséggel visszatérván, 1874-dik évben intézetünkbe rendes tanáruul megválasztott. Kitünő tehetségénél s vas-szorgalmánál fogva korán kiérdemelte a t u d ó s nevezetet, s több irodalmi közlönyeinkben, főleg a Magyar Prot. Figyelmezőben oly jeles dolgozatai jelentek meg, melyek a theol. tudományok terén a legszebb jártasságról tőnek bizonyosságot s őt theol. tudományos irodalmunk egyik legkitünőbb munkásává lenni reméltették. Tanári pályáján alapos képzettség, szorgalom és humánus bánásmód tették őt tisztelt és kedvelt egyéniséggé. A társas életben szelíd s nemes lélek és feddhetlen jellem volt. — Tüdőbaja, mely halálát okozta, már korábban, de különösen ez év januárius havában kezdett mutatkozni, a mikor ugyanazon hó 15-kén sajátkezüleg már végrendeletét is megírta. Ezen végrendelet tanuskodik nemes lelkéről s vallásos lelkületéről. Ez utóbbinak jellemzésére elég végrendeletéből ezen sorokot idéznem: „Magam az Ur kegyelmébe ajánlva, teljes nyugodtsággal várom a halált, jöjjön az bármikor; noha végtelenül fáj, hogy szegény anyámat és három árva testvéremet, kik bennem vélték támaszukat, itt kell hagynom; de él az Ur, és nem hagyja el a benne bizókat. Uram légy irgalmas szegény bűnös lelkemnek; te tudod, mennyit szenvedtem sok mindenért — sőt néha éretted is! Dicsőíttessék meg neved mindörökké! már várom sokak viszontlátását. — — — — Kinoztam magam — de már meg vagyok elégedve magammal, — így hamarabb meglátom az örök

dicsőséget és megváltómat, ki tudom, hogy él és fel fog támasztani az utolsó napon." Végredeletében, de a mi csak eltemetése után került elő itt Nagy-Körösön irásztala fiókjából, a többek között azon kivánságát is kifejezte, hogy egy bibliát tegyenek koporsójába. — Érzékenyen vesz továbbá bucsút végredeletében édes anyjától, testvéreitől, tanártársaitól, tanítványaitól s közelebbi érdekeltjeitől. Értékes könyvtárát iskolának hagyományozta. — A milyen volt élete, épen oly csendes és nyugodt volt elhunysa is. Az utolsó perczig eszméleténél volt és beszélt. Özvegy édes anyjának karjai között nyugodott el. A kik őt ismerék, kora elhunytát mindnyájan fájlalják. De legérzékenyebb az ő halálában az özvegy édes anyának és a három nevetlen testvérnek vesztesége. Tanártársai iránta a legszebb tisztviselési részvétet és szolgálatkészséget tanúsíták. Intézetünk emlékére jövő vasárnap gyászünnepelet tartand, mely alkalommal egyik tanártársa Öreg János ur fog a közrészvétnek és fájdalomnak kifejezést adni.

Béke s áldás lengjen az ifju tudós porai felett!!

Fi l ó L a j o s.

K Ü L Ö N F É L É K.

É n e k e s k ö n y v. A tiszántuli énekes könyvi bizottság jun. 26-kán végezte be munkálkodását az egyházmegyékből s egyes egyházaktól beküldött ajánlatokat nézte át; a vidékről indítványozott több czélyszerű új módosítást fogadott el a szerint változtatván nyomtatásban megjelent véleményének néhány pontját. A több szem többet lát tapasztalatot érvényesítette, ily módon a kezdeményezett revisió megnyugtatóbban fogadható el. A bizottság véleményét a többség helyeselni látszik.

P á p a. A pápai ref. főiskolában a nyári közvizsgák a f. tanévben július 16-kán a főiskolai önképzőkör örömnépe, és testgyakorlattal veszik kezdetüket. Az írásbeli érettségi vizsga 22, és 23-kán, a szóbeli, és a magánvizsgák pedig 25 - 31-kéig tartatnak. Az államtudományi államvizsga 24-én veszi kezdetét. A jövő tanévre a negyedik évi jog is berendeztetik, és a három évi tanfolyammal berendezett tanító képezdének első évi tanfolyama megnyitattik. A nagy szünidő augusztus és szeptember hónapok, s így a jövő tanév október elejével kezdődik. Pápa, június hó 26-kán 1876. K i s s J á n o s, igazgató.

N a g y - K ö r ö s. A nagy-körösi h. h. lyceumban az 1875/6 tanév második feléről a magánvizsgálaiok f. hó 25—30-ig, a nyilvánosak jun. 30- jul. 4-ig, az érettségiok jul. 5 és 6-kán tartatnak. Nagy-Körös, 1876. jun. 19-kén. Á d á m G e r z s o n, igazgató.

L i s z k a y J ó z s e f pápai reform. lelkész ur szives volt nagybecsü művéből „A pápai reform. egyház Levéltára“ ajándékol küldeni főiskolánkhoz Debreczenbe. A hittanárokkal egyetértve 10 jóra való ifjunak jutalmul kiadatni rendeltetett, — s a megemlékezés köszönettel fogadtatott. Az ajándékot jelző becses levél (mely a szerkesztőhöz intézetett) így hangzik: Szerény művem világ elé bocsátásakor azon czél is lebegett szemeim előtt, hogy az ifju nemzedéket egyháztörténelmi adatok gyűjtésére buzdítsam; s a gyűjtött okmányok ismertetésénél neki irányt és mintát adjak. E czélból idezárva küldök tiz példányt azon alázas kérelemmel, méltóztassék a példányokat, az illető

tanári karral egyetértőleg, oly theologus ifjaknak adni jutalmul, kik benső hivatással, s kellő nyelvismerettel bírnak, hön táplált vágyam s óhajtasom megvalósítását idővel tehetségök szerint eszközölni. L i s z k a y J ó z s e f. Pápa, jun. 12. 1876.

(Halálozás.) B a r t a József reform. s. lelkész Czepléden, 26 éves korában, jun. 13-kán Nagy-Körösön elhunyt. — Továbbá D ö m ö t ö r Lajos, beczefai, — V i c z e László n. peterdi, — V á g ó László herczeg-szöllősi reform. lelkészek halálozása is jeleztetett. K á n y a P á l a budapesti ág. hitv. gymnasium nyugalmazott tanára jun. 16-kán élte 83-ik évében jobblétre szenderült. (P - L)

Balogh Ferencz, felelős szerkesztő és kiadó.

H I R D E T M É N Y.

Pályázat

A m a k ö i r e f o r m. a l g y m n a s i u m - b a n, a német nyelv, mennyiségtan, és természettudományok tanításával, s 900 oszt. ért. forint javadalmazással összekötött **tanári állomásra**.

Az első — próba — év leteltével, a tanári oklevél megszerzendő.

Pályázók, szükségelt irataikat, a reform. lelkészi hivatalhoz Makóra augusztus 1-jéig küldjék be.

2—3

Pályázat.

Pályázat hirdettetik a dunántuli helv. hitvallásu egyházkerület pápai főiskolájában: 1) a nemzetgazdász, politika, egyetemes jogtörténet, Ausztria s Magyarország statisztikája; 2) perrendtartás, közigazgatás, pénzügyi törvények, pénzügytan, állanszámviteltan; 3) büntetőjog, osztályjog, váltójog, bányajog előadását tárgyazó **három jogi tanszékre**. Évi fizetés egyenként 1200 = ezerkét-száz forint. Pályázók, kik kell hogy okleveles ügyvédek legyenek, folyó év augusztus hó 15-dikéig jelentkezzenek főtiszt. Pap Gábor püspök urnál Ó-Szőnyött, u. p. Ujszőny.

Pápa, június 22-kén 1876.

K i s s J á n o s,
főiskolai igazgató.

1—1